

เอกสารวิชาการส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง

หลักประชาธิปไตย

จัดทำโดย

พลอากาศโท วิสุรินทร์ มุลละ

รหัส ๕๗๐๒๓๓

เอกสารวิชาการนี้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรม
หลักสูตร “หลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย” รุ่นที่ ๒

วิทยาลัยรัฐธรรมนูญ

สถาบันรัฐธรรมนูญศึกษา

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

หลักประชาธิปไตย

ประชาธิปไตยมาจากภาษากรีก คำว่า “Demos” แปลว่าประชาชน ในระบอบประชาธิปไตย ประชาชนมีอำนาจเหนือนิติบัญญัติและรัฐบาล

ระบอบประชาธิปไตยเป็นรูปแบบการปกครองที่ประชาชนทุกคนเป็นผู้ใช้อำนาจและมีหน้าที่ที่ตนต้องรับผิดชอบ ไม่ว่าจะเป็นโดยตรง หรือโดยผ่านตัวแทนที่ได้รับเลือกจากประชาชนอย่างเสรี ประกอบไปด้วยหลักการและหลักปฏิบัติที่คุ้มครองเสรีภาพของมนุษย์ ถือเสียงของคนส่วนใหญ่เป็นเกณฑ์ควบคู่กับการคุ้มครองสิทธิของคนส่วนน้อย ประเทศประชาธิปไตยทุกประเทศเคารพเจตนารมณ์ของคนส่วนใหญ่ ในขณะเดียวกันก็ให้ความคุ้มครองสิทธิพื้นฐานของแต่ละบุคคลและคนส่วนน้อยด้วย หนึ่งในหน้าที่หลักคือการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนพื้นฐาน เช่น เสรีภาพในการพูด และการนับถือศาสนา สิทธิในการได้รับความคุ้มครองอย่างเท่าเทียมกันภายใต้กฎหมาย นอกจากนี้ยังครอบคลุมถึงการคุ้มครองโอกาสของประชาชนในการจัดตั้งองค์กรและเข้าร่วมทางกิจกรรมทางการเมือง เศรษฐกิจและวัฒนธรรมของสังคมอย่างเต็มที่ด้วย

มีการจัดการเลือกตั้งที่เสรีและยุติธรรมสำหรับประชาชนทุกคนนี้ระบอบประชาธิปไตยต้องไม่เป็นเพียงโฉมหน้าของเผด็จการ หรือมีพรรคใดพรรคหนึ่งที่อยู่เบื้องหลัง แต่ต้องเป็นการแข่งขันอย่างแท้จริงโดยได้รับการสนับสนุนจากประชาชน คอยระวังไม่ให้รัฐบาลกลางมีอำนาจมากเกินไป และกระจายอำนาจลงสู่ระดับภูมิภาคและระดับท้องถิ่น ด้วยความเชื่อที่ว่าประชาชนต้องสามารถเข้าถึงรัฐบาลท้องถิ่นได้ง่ายและตอบสนองประชาชนให้มากที่สุดที่จะเป็นไปได้

รัฐบาลต้องอยู่ภายใต้หลักนิติธรรม และต้องสร้างหลักประกันว่าประชาชนทุกคนจะได้รับการคุ้มครองอย่างเท่าเทียมกันภายใต้กฎหมาย และสิทธิของประชาชนจะได้รับการคุ้มครองด้วยระบบกฎหมาย สังคมในระบอบประชาธิปไตยเป็นสังคมที่ยอมรับในความแตกต่าง การร่วมมือและการประนีประนอม ในระบอบประชาธิปไตยนั้น การจะได้มาซึ่งฉันทามติต้องอาศัยการประนีประนอม และบางครั้งก็ไม่ได้มาเสมอไป จากคำพูดของมหาตมะคานธี ที่ว่า “การขาดความอดกลั้นคือรูปแบบหนึ่งของความรุนแรง และเป็นอุปสรรคของการเจริญเติบโตของจิตวิญญาณประชาธิปไตย”

การถือเสียงข้างมากเป็นเกณฑ์และการคุ้มครองสิทธิของคนส่วนน้อย

(Majority Rule, Minority Rights)

หากมองอย่างผิวเผินแล้ว หลักการของการถือเสียงข้างมากเป็นเกณฑ์และการคุ้มครองสิทธิของคนส่วนน้อย ดูมีความขัดแย้งกัน แต่แท้จริงแล้วหลักการนี้เปรียบได้กับสองเสาหลักที่ค้ำยันพื้นฐานของระบอบการปกครองที่เราเรียกว่าระบอบประชาธิปไตย

การถือเสียงข้างมากเป็นเกณฑ์ เป็นวิธีการในการจัดตั้งรัฐบาล และเป็นหลักในการตัดสินใจประเด็นสาธารณะต่าง ๆ แต่ไม่ใช่เป็นช่องทางสำหรับการกดขี่ ระบอบประชาธิปไตยไม่ได้ให้สิทธิแก่กลุ่มจัดตั้งกลุ่มใดไปคุกคามผู้อื่นฉันทใด กลุ่มเสียงข้างมากก็ไม่มีสิทธิพรากรสิทธิและเสรีภาพพื้นฐานของคนส่วนน้อยหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งฉันทนั้น

คนส่วนน้อย ไม่ว่าจะเป็นเพราะชาติพันธุ์ ความเชื่อทางศาสนา ที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ ระดับรายได้ หรืออาจเป็นเพียงผู้พ่ายทางการเมือง หรือประเด็นความขัดแย้งทางการเมืองเท่านั้น ต่างได้รับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพอย่างเท่าเทียมกัน รัฐบาลหรือเสียงส่วนใหญ่ที่มาจากการเลือกตั้งหรือการแต่งตั้งก็ตามไม่สามารถลิดรอนสิทธิดังกล่าวได้

คนส่วนน้อยต้องเชื่อมั่นว่ารัฐบาลจะคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและความเป็นตัวตนของพวกเขาอย่างเต็มที่ เพราะเมื่อมีการคุ้มครองอย่างเต็มรูปแบบแล้ว พวกเขาก็สามารถเข้ามามีส่วนร่วมและสร้างคุณประโยชน์ต่อสถาบันในระบอบประชาธิปไตยได้

ในบรรดาสิทธิมนุษยชนพื้นฐานที่รัฐบาลประชาธิปไตยต้องปกป้อง ประกอบด้วยเสรีภาพในการพูดและการแสดงออก เสรีภาพทางศาสนาและความเชื่อ สิทธิในการได้รับความคุ้มครองตามกระบวนการตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน เสรีภาพในการจัดตั้งองค์กร พูดแสดงความคิดเห็น แสดงความไม่เห็นด้วย และเข้ามามีส่วนร่วมในสังคมได้อย่างเต็มที่

ในระบอบประชาธิปไตยนั้น การคุ้มครองสิทธิของคนส่วนน้อยเพื่อรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ธรรมเนียมปฏิบัติทางสังคม ความรู้สึกผิดชอบของแต่ละบุคคล และกิจกรรมทางศาสนา ถือเป็นหนึ่งในภารกิจหลัก

การยอมรับความแตกต่างในชาติพันธุ์และวัฒนธรรมที่ดูแปลกออกไปอาจเป็นหนึ่งในความท้าทายที่ยิ่งใหญ่ที่สุดที่รัฐบาลในระบอบประชาธิปไตยต้องเผชิญ ความหลากหลายดังกล่าวนับได้ว่าเป็นสินทรัพย์ที่มีค่า ระบอบประชาธิปไตยจะมองว่าความแตกต่างทางเอกลักษณ์ วัฒนธรรม และค่านิยมเหล่านี้เป็นเรื่องท้าทาย ซึ่งสามารถทำให้ระบอบประชาธิปไตยแข็งแกร่งและสมบูรณ์ขึ้น และไม่ถือว่าความแตกต่างเหล่านี้เป็นภัยคุกคามแต่อย่างใด

ไม่มีคำตอบใดเพียงคำตอบเดียวสำหรับวิธีการแก้ปัญหาความแตกต่างทางความคิดเห็น และค่านิยมระหว่างคนกลุ่มน้อย แต่สิ่งที่เราทราบแน่นอนก็คือกระบวนการทางประชาธิปไตยที่ยอมรับในความแตกต่าง การถกเถียงอภิปราย และการประนีประนอมเท่านั้นที่จะทำให้สังคมเสรีภาพสามารถตกลงกันได้และเป็นการตกลงที่ถือเสียงข้างมากเป็นเกณฑ์และคุ้มครองเสียงข้างน้อย

พรรคการเมือง (Political Parties)

เพื่อปกป้องและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในระดับบุคคล ประชาชนในระบอบประชาธิปไตยต้องทำงานร่วมกันในการกำหนดรูปแบบรัฐบาลที่พวกเขาเลือกขึ้นมา และช่องทางหลักที่จะทำเช่นนั้นก็คือพรรคการเมือง

พรรคการเมืองเป็นองค์กรที่ก่อตั้งขึ้นด้วยความสมัครใจ และเชื่อมโยงประชาชนเข้ากับรัฐบาลของตน พรรคการเมืองรับสมัครสมาชิกและรณรงค์ให้ประชาชนไปเลือกผู้สมัครพรรคให้เป็นตัวแทนของประชาชน และรณรงค์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการคัดเลือกผู้นำรัฐบาล

พรรคการเมืองเสียงข้างมาก (หรือพรรคที่ได้รับเลือกให้มีสิทธิในการควบคุมหน่วยงานของรัฐบาล) มีหน้าที่ผลักดันนโยบายและโครงการต่าง ๆ ให้ประกาศใช้เป็นกฎหมาย ส่วนพรรคฝ่ายค้านก็มีสิทธิอันชอบธรรมในการวิพากษ์วิจารณ์ความเห็นด้านนโยบายของพรรคเสียงข้างมาก และนำเสนอแนวทางของตนเอง

พรรคการเมืองนับเป็นช่องทางให้นักการเมืองต้องรับผิดชอบต่อประชาชนสำหรับการกระทำของตนในรัฐบาล

พรรคการเมืองในระบอบประชาธิปไตยเชื่อมั่นในหลักการของระบอบประชาธิปไตย ดังนั้นพรรคจึงให้ความเคารพและตระหนักถึงอำนาจของรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง แม้ว่าหัวหน้าพรรคของตนจะไม่ได้เป็นรัฐบาลก็ตาม

เฉกเช่นกับระบอบประชาธิปไตยทั่วไป สมาชิกของพรรคการเมืองต่าง ๆ สะท้อนภาพความหลากหลายของวัฒนธรรมที่เติบโตขึ้นมา พรรคการเมืองบางพรรคก็มีขนาดเล็กและเกิดขึ้นจากความเชื่อทางการเมือง บางพรรคอาจตั้งขึ้นมาเพราะผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ หรือมีภูมิหลังร่วมกัน นอกจากนี้ยังมีพรรคการเมืองบางประเภทที่เกิดจากการรวมตัวกันอย่างหลวม ๆ ของประชาชนกลุ่มต่าง ๆ มารวมตัวกันเมื่อมีการเลือกตั้งเกิดขึ้น

พรรคการเมืองในระบอบประชาธิปไตยทุกพรรค ไม่ว่าจะ เป็นกลุ่มเล็ก ๆ หรือกลุ่มแนวร่วมขนาดใหญ่ระดับประเทศ ต่างมีค่านิยมร่วมกันคือการยอมรับความแตกต่างและการประนีประนอม พวกเขาทราบดีว่าการรวมตัวเป็นพันธมิตร และการร่วมมือกับผู้นำและองค์กรทางการเมืองอื่น ๆ เท่านั้นที่จะทำให้พวกเขาดำรงบทบาทผู้นำและสามารถพัฒนาวิสัยทัศน์ร่วมกัน ซึ่งจะทำให้พวกเขาได้รับการสนับสนุนจากประชาชนทั้งประเทศในที่สุด

พรรคการเมืองในระบอบประชาธิปไตยต่างตระหนักว่าแนวความคิดทางการเมืองอาจเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา และฉันทามติอาจเกิดขึ้นได้จากการปะทะกันทางความคิดและค่านิยมในการถกเถียงที่สันติและเสรี

การเป็นพรรคฝ่ายค้านที่ซื่อสัตย์ต่อหน้าที่เป็นหัวใจของระบอบประชาธิปไตย หรืออีกนัยหนึ่งคือทุกฝ่ายที่มีความแตกต่างทางการเมือง ไม่ว่าจะความแตกต่างนั้นจะรุนแรงเพียงใดต่างมีค่านิยมประชาธิปไตยร่วมกัน นั่นคือเสรีภาพในการพูด การนับถือศาสนา และการได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน พรรคการเมืองที่แพ้เลือกตั้งจะสวมบทบาทฝ่ายค้านด้วยความเชื่อมั่นที่ว่าระบบการเมืองจะยังคงปกป้องสิทธิเสรีภาพในการรวมตัวและแสดงความคิดเห็น และเมื่อถึงเวลาพรรคฝ่ายค้านก็จะมีโอกาสสรรงรงค์เพื่อเสนอแนวคิดของตนเองและเพื่อขอคะแนนเสียงจากประชาชนได้อีก

ในระบอบประชาธิปไตยนั้น การต่อสู้ดิ้นรนระหว่างพรรคการเมืองไม่ใช่การดิ้นรนเพื่ออยู่รอด หากแต่เป็นการแข่งขันเพื่อรับใช้ประชาชน

อำนาจบริหาร (Executive Power)

ผู้นำของรัฐบาลประชาธิปไตยปกครองประเทศโดยได้รับความเห็นชอบจากประชาชนของตน ผู้นำเหล่านี้มิได้มีอำนาจเพียงเพราะว่าพวกเขาควบคุมกองทัพหรือความมั่นคงทางเศรษฐกิจเท่านั้น แต่เป็นเพราะพวกเขาเคารพขอบเขตอำนาจของพวกเขาที่ได้รับมอบหมายจากประชาชนในการเลือกตั้งที่เสรีและเป็นธรรม

ประชาชนในระบอบประชาธิปไตยมอบอำนาจให้ผู้นำของพวกเขาตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ในระบอบประชาธิปไตยที่มีรัฐธรรมนูญนั้น อำนาจถูกแบ่งออกเป็นอำนาจนิติบัญญัติหรืออำนาจในการบัญญัติกฎหมาย อำนาจบริหารหรืออำนาจที่ใช้ในการบังคับใช้กฎหมายและบริหารประเทศ ส่วนอำนาจตุลาการเป็นอิสระจากอำนาจอื่น ๆ

ผู้นำในระบอบประชาธิปไตยจะไม่ใช้เผด็จการ หรือ “ประธานาธิบดีตลอดชีวิต” พวกเขาจะเข้ามาทำหน้าที่เป็นระยะเวลาหนึ่ง และต้องยอมรับผลการเลือกตั้งที่เสรี แม้ว่าจะหมายถึงการสูญเสียอำนาจในการเป็นรัฐบาลก็ตาม

ในระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐธรรมนูญนั้น อำนาจบริหารถูกจำกัดอยู่ด้วยวิธีการสามแบบ วิธีแรกคือระบบการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจที่แยกอำนาจบริหาร อำนาจนิติบัญญัติ และอำนาจตุลาการออกจากกัน วิธีการที่สองคือระบบสหพันธรัฐ ซึ่งแบ่งแยกอำนาจระหว่างรัฐบาลกลางกับรัฐบาลระดับรัฐและระดับท้องถิ่น และวิธีการที่สามคือการมีรัฐธรรมนูญรับประกันสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน

ในระดับชาตินั้น อำนาจของผู้บริหารถูกจำกัดโดยอำนาจฝ่ายนิติบัญญัติที่ได้รับมอบอำนาจตามรัฐธรรมนูญ และฝ่ายตุลาการที่เป็นอิสระ

อำนาจบริหารในระบอบประชาธิปไตยยุคใหม่มีอยู่สองระบบคือระบบรัฐสภา หรือระบบประธานาธิบดี

ในระบบรัฐสภานั้น พรรคการเมืองที่ได้เสียงข้างมากจะทำหน้าที่ตั้งรัฐบาลเพื่อบริหารราชการ โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นผู้นำฝ่ายบริหาร

ในระบบรัฐสภานั้น ฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารมิได้เป็นอิสระจากกันอย่างเด็ดขาด เนื่องจากนายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรีมาจากสภานั้นเอง ในระบบนี้ฝ่ายค้านจะทำหน้าที่เป็นผู้จำกัด หรือตรวจสอบอำนาจของฝ่ายบริหาร

ในระบบประธานาธิบดีนั้น ทั้งประธานาธิบดีและฝ่ายนิติบัญญัติต่างมีอำนาจและเขตอำนาจทางการเมืองของตนเอง เป็นการถ่วงดุลอำนาจซึ่งกันและกัน

ระบอบประชาธิปไตยไม่ต้องการให้รัฐบาลมีความอ่อนแอ เพียงแต่จำกัดขอบเขตการใช้อำนาจเท่านั้น ดังนั้นระบอบประชาธิปไตยอาจทำให้การตกลงในปัญหาระดับชาติเป็นไปอย่างเชื่องช้า แต่เมื่อตกลงกันได้แล้ว ผู้นำจะมีอำนาจและความมั่นใจเต็มที่ในการดำเนินการ

ผู้นำในระบอบประชาธิปไตยปฏิบัติหน้าที่ภายใต้หลักนิธิธรรมที่กำหนดและจำกัดอำนาจตนไว้อย่างชัดเจน

อำนาจนิติบัญญัติ

(Legislative Power)

สมาชิกสภาที่มาจากการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตยมีหน้าที่ต้องรับใช้ประชาชน คนเหล่านี้ทำหน้าที่ในหลายบทบาทซึ่งล้วนแล้วแต่มีความสำคัญต่อความเข้มแข็งของระบอบประชาธิปไตย

สภานิติบัญญัติที่มาจากการเลือกตั้งถือเป็นเวทีหลักสำหรับการพิจารณา การอภิปรายและการผ่านกฎหมายในระบอบประชาธิปไตยแบบมีผู้แทน สภาเหล่านี้ไม่ใช่สภาตรายางที่ทำหน้าที่เพียงอนุมัติการตัดสินใจของผู้นำแบบอำนาจนิยม

อำนาจในการควบคุมตรวจสอบเปิดโอกาสให้ฝ่ายนิติบัญญัติ สามารถตั้งคำถามเรื่องการกระทำและการตัดสินใจของรัฐบาลได้อย่างเปิดเผย หรือไม่ก็ทำหน้าที่ตรวจสอบอำนาจของกระทรวงต่าง ๆ โดยเฉพาะในระบบประธานาธิบดีที่ระบบการปกครองนั้นได้แยกฝ่ายนิติบัญญัติออกจากฝ่ายบริหารอย่างชัดเจน

ฝ่ายนิติบัญญัติอาจอนุมัติงบประมาณประจำปี จัดประชามติในประเด็นเร่งด่วน และยืนยันการคัดเลือกบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งในศาลและกระทรวงต่าง ๆ ในระบอบประชาธิปไตยบางประเทศนั้น คณะกรรมาธิการรัฐสภาจะจัดเวทีสำหรับผู้บัญญัติกฎหมายได้พิจารณาประเด็นปัญหาสำคัญของชาติ

ฝ่ายนิติบัญญัติอาจสนับสนุนรัฐบาลที่อยู่ในอำนาจ หรืออาจทำหน้าที่เป็นฝ่ายค้านที่ทำหน้าที่เสนอนโยบายและโครงการที่เป็นทางเลือกอื่น ๆ ฝ่ายนิติบัญญัติมีหน้าที่ต้องแสดงทัศนะของตนออกมาอย่างดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ แต่ก็ต้องทำงานภายใต้ขอบเขตจริยธรรมประชาธิปไตย นั่นคือการยอมรับความแตกต่าง การเคารพและการประนีประนอมเพื่อให้สามารถบรรลุได้ซึ่งข้อตกลงที่ยังประโยชน์ให้ประชาชนโดยรวมในที่สุด โดยเฉพาะกลุ่มที่สนับสนุนตนเท่านั้น สมาชิกสภานิติบัญญัติแต่ละคนมีหน้าที่ต้องตัดสินใจว่าจะรักษาสมดุลอย่างไรระหว่างความอยู่ดีกินดีของประชาชนส่วนใหญ่มากับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นของตน

ฝ่ายนิติบัญญัติมักจะทำให้โอกาสประชาชนในเขตของตนเรื่องร้องเรียนปัญหา และหาทางขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานราชการ เพื่อการนี้ สมาชิกสภานิติบัญญัติจึงมักมีคณะทำงานหรือผู้ช่วยที่มีความรู้ความสามารถสำหรับทำงานด้านนี้โดยเฉพาะ

ฝ่ายนิติบัญญัติระดับประเทศมักมาจากการเลือกตั้งหนึ่งในสองรูปแบบคือ ในประเทศที่มีการเลือกตั้งแบบใช้คะแนนเสียงข้างมาก (Plurality elections) จะถือว่าใครได้เสียงมากที่สุดเป็นผู้ชนะการเลือกตั้ง ในระบบแบ่งสัดส่วน (Proportional system) ที่มักใช้ในระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา โดยปกติผู้มีสิทธิออกเสียงจะลงคะแนนเลือกพรรค ไม่ใช่เลือกบุคคล และผู้แทนจะได้รับเลือกตามเปอร์เซ็นต์ของคะแนนเสียงที่พรรคได้รับ

ระบบแบบสัดส่วนมักกระตุ้นให้เกิดพรรคเล็ก ๆ หลายพรรค ส่วนการเลือกตั้งแบบใช้คะแนนเสียงข้างมากจะส่งเสริมระบบที่มีพรรคการเมืองเพียงสองพรรค ภายใต้สองระบบนี้ผู้แทนจะมีการเจรจาต่อรอง การก่อตั้งแนวร่วม และการประนีประนอม ซึ่งทั้งหมดนี้คือเครื่องหมายของสภานิติบัญญัติในระบอบประชาธิปไตย

ฝ่ายนิติบัญญัติมักเป็นแบบสองสภา โดยกฎหมายใหม่นั้นจะบังคับใช้ได้ก็ต่อเมื่อผ่านความเห็นชอบของสองสภาแล้วเท่านั้น

ฝ่ายตุลาการที่เป็นอิสระ

(An Independent Judiciary)

ผู้พิพากษาที่เป็นอิสระเป็นมีอาชีพเพื่อเป็นรากฐานของระบบศาลหรือที่เรียกว่าระบบตุลาการที่เป็นอิสระเช่นนี้ไม่ได้หมายความว่าศาลสามารถตัดสินใจตามอำเภอใจ หากแต่เป็นการเปิดโอกาสให้ศาลตัดสินใจอย่างอิสระและเป็นไปตามกฎหมาย แม้ว่าการตัดสินใจนั้นจะขัดแย้งกับรัฐบาลหรือพรรคการเมืองที่มีอำนาจที่เกี่ยวข้องกับคดีนั้น ๆ ก็ตาม

ในระบอบประชาธิปไตย ความเป็นอิสระจากแรงกดดันทางการเมืองจากเจ้าหน้าที่และสภานิติบัญญัติที่มาจาก การเลือกตั้ง คือสิ่งที่รับประกันความเป็นกลางของผู้พิพากษา การพิพากษาในคดีใด ๆ ก็ตามควรมีความเป็นกลาง และตั้งอยู่บนพื้นฐานของข้อเท็จจริง ความดีของบุคคล และการโต้แย้งที่ชอบด้วยกฎหมาย และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยไม่มีการตั้งข้อจำกัดหรือได้รับอิทธิพลจากผู้มีผลประโยชน์ หลักการนี้ให้หลักประกันว่าประชาชนทุกคนจะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน

อำนาจของผู้พิพากษาในการทบทวนกฎหมายสาธารณชนและประกาศว่ากฎหมายนั้นขัดต่อรัฐธรรมนูญคือสิ่งที่คอยควบคุมมิให้รัฐใช้อำนาจในทางมิชอบ แม้ว่ารัฐบาลจะถูกเลือกมาโดยรับคะแนนเสียงส่วนใหญ่จากประชาชนก็ตาม อย่างไรก็ตาม อำนาจดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อประชาชนเห็นว่าศาลมีความเป็นอิสระจริง และสามารถตัดสินใจตามบริบทกฎหมายได้จริง มิใช่ใช้เหตุผลทางการเมือง

ไม่ว่าจะมาจากการแต่งตั้งหรือเลือกตั้งก็ตาม ผู้พิพากษาจะต้องมีความมั่นคงในอาชีพ โดยมีหลักประกันตามกฎหมาย เพื่อให้ผู้พิพากษาจะสามารถตัดสินใจได้โดยมิต้องกังวลถึงแรงกดดันหรือกลัวการถูกรังแกโดยผู้มีอำนาจสูงกว่า ประชาชนสังเกตเห็นถึงความสำคัญของผู้พิพากษา มีอาชีพ โดยการให้การอบรมและค่าตอบแทนอย่างเพียงพอ

ความเชื่อมั่นที่มีต่อความเป็นกลางของระบบศาลซึ่งมีภาพลักษณ์ว่าเป็น “หน่วยงานราชการที่ปลอดการเมือง” คือเหตุผลหลักที่ระบบศาลมีความแข็งแกร่งและมีความชอบธรรม

อย่างไรก็ดี ศาลก็เหมือนกับสถาบันอื่น ๆ คือไม่ได้รอดพ้นจากคำวิพากษ์วิจารณ์ การตรวจสอบ และคำตำหนิจากสาธารณชน เพราะเสรีภาพในการพูดนั้นทั้งประชาชนและผู้พิพากษามีอยู่อย่างเท่าเทียมกัน

เพื่อเป็นหลักประกันเรื่องความเป็นกลางของศาล ระบบจริยธรรมของศาลกำหนดให้ผู้พิพากษาต้องหลีกเลี่ยงและไม่เข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่ตนเองมีผลประโยชน์

ในระบอบประชาธิปไตย ไม่มีใครสามารถปลดผู้พิพากษาออกได้เพราะเรื่องร้องเรียนเล็กน้อย หรือเพื่อสนองตอบเสียงวิพากษ์วิจารณ์จากนักการเมือง แต่สามารถถูกปลดออกได้หากผู้พิพากษาออกคดีอุกฉกรรจ์ หรือมีการละเมิดกฎหมายขั้นรุนแรง โดยต้องผ่านกระบวนการถอดถอน (ตั้งข้อหา) ที่ยาวนาน และยุ่งยากเสียก่อน และดำเนินคดี ไม่ว่าจะโดยฝ่ายนิติบัญญัติ หรือโดยคณะกรรมการของศาล

ระบบยุติธรรมที่เป็นอิสระสร้างหลักประกันให้ประชาชนว่าการตัดสินของศาลจะอยู่บนพื้นฐานของกฎหมายและรัฐธรรมนูญอย่างแท้จริง ไม่โอนอ่อนตามอำนาจใคร หรือถูกกดดันโดยเสียงส่วนใหญ่ ด้วยอำนาจที่เป็นอิสระนี้ ระบบยุติธรรมในระบอบประชาธิปไตยจึงเป็นเสมือนกลไกในการปกป้องคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน

หน้าที่ของพลเมือง(Citizen Responsibilities)

รัฐบาลประชาธิปไตยแตกต่างจากรัฐบาลเผด็จการตรงที่รัฐบาลประชาธิปไตยดำรงอยู่เพื่อรับใช้ประชาชน และประชาชนในระบอบประชาธิปไตยเองก็ยินยอมที่จะปฏิบัติตามกฎและหน้าที่ที่ใช้ปกครองตนระบอบประชาธิปไตยให้สิทธิเสรีภาพแก่ประชาชน รวมทั้งสิทธิที่จะไม่เห็นด้วยและวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาล

การเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยหมายถึงมีส่วนร่วม การเป็นพลเมืองดี และแม้กระทั่งความอดทน

พลเมืองในระบอบประชาธิปไตยตระหนักเป็นอย่างดีว่า พวกเขาไม่ได้มีเพียงสิทธิเท่านั้น แต่ยังต้องมีความรับผิดชอบด้วย พวกเขาทราบดีว่าระบอบประชาธิปไตยต้องการเวลาและการทำงานอย่างหนัก รัฐบาลของประชาชนต้องการการตรวจสอบและการสนับสนุนจากประชาชนตลอดเวลา

ภายใต้ระบอบประชาธิปไตยของบางประเทศ การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนหมายถึง การที่ประชาชนต้องทำหน้าที่เป็นลูกขุน หรือเป็นทหาร หรือให้บริการด้านพลเรือนในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ส่วนหน้าที่พลเมืองอื่น ๆ ที่เด่น ๆ และเหมือนกันหมดในประเทศประชาธิปไตยมีอาทิ การเคารพกฎหมาย การจ่ายภาษีอย่างตรงไปตรงมา การยอมรับอำนาจของรัฐบาลที่ชนะการเลือกตั้ง รวมทั้งการเคารพในสิทธิของผู้ที่มีความเห็นแตกต่าง

ประชาชนในระบอบประชาธิปไตยทราบดีว่าพวกเขามีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามต่อสังคมถ้าพวกเขาต้องการได้รับประโยชน์จากการที่สิทธิของพวกเขาได้รับการคุ้มครอง

คำพูดติดปากในสังคมเสรีคือ ประชาชนเป็นอย่างไร รัฐบาลก็เป็นอย่างนั้น เพื่อให้ระบอบประชาธิปไตยประสบความสำเร็จ ประชาชนต้องแสดงออกด้วย ไม่ใช่แค่เฉยเพราะประชาชนทราบดีว่าความสำเร็จ หรือความล้มเหลวของรัฐบาลนั้นเป็นความรับผิดชอบของประชาชนนั่นเอง ไม่ใช่ของผู้ใด ในทางกลับกันเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องทราบดีว่าประชาชนทุกคนต้องได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน และต้องไม่มีการฉ้อราษฎร์บังหลวงเกิดขึ้นในระบอบประชาธิปไตย

ในระบอบประชาธิปไตยหากประชาชนไม่พอใจในผู้นำ ก็สามารถจัดการประท้วงอย่างสันติเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง หรือเมื่อมีการเลือกตั้งก็มีสิทธิออกเสียงไม่เลือกตั้งผู้นำคนเดิมได้

ระบอบประชาธิปไตยต้องการอะไรจากประชาชนมากกว่าการไปเลือกตั้งอย่างสม่ำเสมอ ระบอบประชาธิปไตยต้องการทั้งเวลาและความใส่ใจจากประชาชนส่วนใหญ่ ที่ในทางกลับกัน ก็ต้องการให้รัฐบาลคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของพวกเขา

ประชาชนในระบอบประชาธิปไตยเข้าร่วมพรรคการเมือง และมีส่วนร่วมในการรณรงค์หาเสียงเพื่อสนับสนุนนักการเมืองของตน โดยยอมรับความจริงว่าโอกาสที่พรรคการเมืองของตน จะไม่ได้รับเลือก หรือได้ตั้งรัฐบาลก็มี

ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพที่จะลงสมัครรับเลือกตั้งหรือได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง
ทางราชการ

ประชาชนสามารถแสดงความเห็นต่อประเด็นปัญหาในระดับท้องถิ่นและระดับชาติได้
ผ่านทางสื่อที่เป็นเสรี

ประชาชนสามารถเข้าร่วมสหภาพแรงงาน กลุ่มชุมชน และสมาคมธุรกิจได้

ประชาชนสามารถเข้าร่วมงานกับองค์กรอาสาสมัครเอกชนที่ตรงกับความสนใจของตน
ไม่ว่าจะเป็นองค์กรเกี่ยวกับศาสนา วัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อย การศึกษา กีฬา ศิลปะ วรรณกรรม
การปรับปรุงย่านที่อยู่อาศัย การแลกเปลี่ยนนักเรียนระหว่างประเทศ หรือกิจกรรมอื่น ๆ อีกนับร้อย
ประเภท

กลุ่มทั้งหมดนี้ - ไม่ว่าจะมีความใกล้ชิดหรือห่างเหินจากรัฐบาลเพียงใดก็ตาม ล้วนแล้วแต่
มีส่วนส่งเสริมประชาธิปไตยทั้งสิ้น

เสรีภาพของสื่อ(A Free Press)

ในระบอบประชาธิปไตยนั้น สื่อควรดำเนินการโดยอิสระจากการควบคุมของรัฐบาล ในรัฐบาลตามระบอบประชาธิปไตยนั้น จะต้องไม่มีกระทรวงข่าวสารเพื่อกำกับดูแลเนื้อหา ในหนังสือพิมพ์ หรือกิจกรรมของนักหนังสือพิมพ์ หรือกำหนดเงื่อนไขว่านักหนังสือพิมพ์จะต้อง ถูกตรวจสอบโดยรัฐ หรือบังคับให้นักหนังสือพิมพ์ต้องเข้าร่วมสหภาพแรงงาน ที่ควบคุมโดยรัฐบาล

หนังสือพิมพ์ที่มีความเสรีภาพทำให้ประชาชนได้รับข่าวสาร ทำให้ผู้นำประเทศ ต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของตน และยังเป็นเวทีแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่เป็นปัญหาทั้งในระดับ ท้องถิ่นและระดับชาติ

ระบอบประชาธิปไตยส่งเสริมให้สื่อมีเสรีภาพ ระบบตุลาการที่มีอิสระและประชาสังคม ภายใต้อิทธิพลของรัฐธรรมนูญ และเสรีภาพในการพูดล้วนมีส่วนส่งเสริมเสรีภาพของสื่อ อนึ่งสื่อที่มีเสรีภาพต้อง ได้รับความคุ้มครองทางกฎหมายด้วย

ในระบอบประชาธิปไตย รัฐบาลต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง ดังนั้นประชาชน จึงคาดหวังว่ารัฐจะแจ้งผลการตัดสินใจใด ๆ ให้ตนทราบ และสื่อก็ช่วยอำนวยความสะดวกให้กับ “สิทธิในการรับรู้ข่าวสาร” โดยทำหน้าที่เสมือนสุนัขเฝ้าบ้าน ช่วยให้ประชาชนสามารถควบคุมรัฐ ให้ทำงานได้อย่างโปร่งใสได้ รวมทั้งยังสามารถตั้งคำถามต่อนโยบายของรัฐได้ รัฐบาลประชาธิปไตย ให้สิทธิแก่สื่อในการเข้าถึงการประชุมและเอกสารของรัฐ โดยรัฐจะไม่กำหนดกฎเกณฑ์ไว้ล่วงหน้า ว่าสื่อจะพูดหรือจะเขียนอะไรได้บ้าง

ตัวสื่อเองก็ต้องทำงานอย่างมีความรับผิดชอบเช่นกัน และต้องตอบคำร้องเรียนเกี่ยวกับการ รายงานข่าวของตนเองซึ่งมีผู้ร้องเรียนผ่านทางสมาคมวิชาชีพ คณะกรรมการสื่อ และ ผู้ตรวจสอบในองค์กรของตน รวมทั้งต้องรับผิดชอบต่อการเสนอข่าวของตน

ระบอบประชาธิปไตยต้องการให้ประชาชนเลือกและตัดสินใจด้วยตนเอง เพื่อให้ประชาชน เชื่อถือสื่อ นักหนังสือพิมพ์ต้องรายงานข่าวบนพื้นฐานของข้อเท็จจริง โดยใช้แหล่งข่าวและข้อมูล ที่เชื่อถือได้ อนึ่งการลอกข่าวและการรายงานข่าวไม่ตรงกับข้อเท็จจริงของสื่อย่อมทำให้สังคมลดระดับ ความน่าเชื่อถือในตัวสื่อลง

สื่อควรตั้งกองบรรณาธิการของตน ที่เป็นอิสระจากการควบคุมของรัฐ เพื่อแยกหน้าที่ ในการรวบรวมและเผยแพร่ข่าวสารออกจากกองบรรณาธิการ

สื่อต้องไม่โอนอ่อนตามความเห็นของคนส่วนใหญ่ สื่อควรมุ่งแสวงหาความจริงเท่านั้นและ ต้องพยายามเข้าใกล้ความจริงให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ อนึ่งระบอบประชาธิปไตยเปิดโอกาส ให้สื่อเก็บข้อมูลและรายงานข่าวโดยไม่ต้องเกรงกลัวใคร หรือต้องเอาใจรัฐบาล

ระบอบประชาธิปไตยส่งเสริมการต่อสู้อันไม่จบไม่สิ้นระหว่างสิทธิสองประการ นั่นคือหน้าที่ของรัฐในการรักษาความมั่นคงของชาติ และสิทธิในการรับรู้ข่าวสารของประชาชนโดยขึ้นอยู่กับขีดความสามารถของสื่อในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร บางครั้ง รัฐบาลก็ต้องจำเป็นต้องจำกัดสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่รัฐพิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นเรื่องละเอียดอ่อนไม่เหมาะให้คนทั่วไปได้รับรู้ แต่นักหนังสือพิมพ์ในระบอบประชาธิปไตยก็มีเหตุผลเพียงพอที่จะตามล่าข้อมูลเหล่านั้น

ระบอบประชาธิปไตยและระบอบเผด็จการ

หลักการปกครองระบอบประชาธิปไตยถือเป็นส่วนหนึ่งของหลักนิติธรรมหรือ หลักกฎหมายทั่วไป เพราะหลักการปกครองดังกล่าวมีวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน สร้างความเสมอภาคและความเป็นธรรมรวมทั้งให้เกิดความสงบสุขในสังคม ซึ่งสอดคล้องต้องกันกับเจตนารมณ์หรือความมุ่งหมายของหลักนิติธรรมหรือหลักกฎหมายทั่วไป และหลักการที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งของการปกครองระบอบประชาธิปไตยก็คือ “อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน” คำว่า “ปวงชน” ย่อมหมายถึงประชาชนโดยรวมทั้งหมด มิใช่ประชาชนคนใดคนหนึ่งหรือประชาชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตามการที่จะให้ประชาชนทุกคนมีความคิดความเห็นในเรื่องต่าง ๆ เหมือนกันหรือสอดคล้องกันทั้งหมดย่อมเป็นไปได้ยากหรืออาจเป็นไปได้ ดังนั้นการตัดสินใจปัญหาหรือการหาข้อยุติในเรื่องใด ๆ โดยใช้มติเสียงข้างมาก จึงเป็นหลักการที่สำคัญอีกประการหนึ่งของการปกครองระบอบประชาธิปไตย

หลักการเรื่องอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนมีความหมายว่า ผู้ใดหรือกลุ่มบุคคลใดจะมีสิทธิใช้อำนาจอธิปไตยในการปกครองประเทศได้ จะต้องได้รับการมอบหมายหรือได้รับความยินยอมจากประชาชนคนส่วนใหญ่ของประเทศซึ่งเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย และในการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนานาอารยประเทศต่างยึดถือกันว่า รัฐสภาและรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชนหรือที่ได้รับมอบอำนาจจากประชาชน (ไม่ว่าจะโดยตรงหรือทางอ้อม) เท่านั้นที่เป็น “รัฐอธิปไตย” ได้ แนวความคิดหรือความเชื่อที่ยึดถือกันว่า “ผู้ใดยึดอำนาจการปกครองได้ ผู้นั้นคือรัฐอธิปไตย” จึงเป็นความคิดหรือความเชื่อที่ผิดโดยสิ้นเชิง เพราะขัดต่อหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตยโดยชัดแจ้ง

ผู้คนส่วนใหญ่ในประเทศนี้คิดและเชื่อแบบหลงทางเกี่ยวกับเรื่อง “รัฐอธิปไตย” มาโดยตลอด ซึ่งแสดงให้เห็นถึง “ความด้อยพัฒนาทางความคิดแบบประชาธิปไตย” ของสังคมไทยได้เป็นอย่างดี และด้วยเหตุตั้งนั้นประเทศไทยจึงมีการรัฐประหารหรือยึดอำนาจการปกครองแผ่นดินโดยคณะเผด็จการทางทหารมาหลายครั้งหลายหน โดยไม่มีใครสามารถบอกได้ว่าวาระจรรยาบรรณทางการเมืองในลักษณะเช่นนี้จะหมดสิ้นไปจากระบบการเมืองการปกครองของประเทศไทยได้เมื่อใด

ถึงเวลาแล้วหรือยังที่ประชาชนคนไทยทุกคนจะต้องทำความเข้าใจและยึดถือความคิด ความเชื่อที่ถูกต้องในระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่แท้จริงเสียที่สังคมไทยต้องเลิกคิดหรือ เชื่อว่าเมื่อคณะเผด็จการทหารหรือคณะบุคคลใดทำการรัฐประหารหรือยึดอำนาจการปกครองแผ่นดิน ฎีการัฐธรรมนูญทิ้ง และตั้งตนเป็นผู้ปกครองประเทศแล้ว เราต้องเชื่อถือและปฏิบัติตาม แต่ในทาง ตรงกันข้าม เราต้องคิดและเชื่ออย่างมั่นคงว่าคณะบุคคลใดก็ตามที่กระทำการเช่นนั้น คนพวกนั้น คืออาชญากรทางการเมืองที่ล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งถือว่าเป็นอาชญากรรมทาง การเมืองที่ร้ายแรงที่สุดของประเทศ และต้องไม่ยอมรับนับถือการกระทำใด ๆ ของกลุ่มอาชญากรทาง การเมืองดังกล่าวว่ามีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางนิตินัยหรือทางพฤตินัยใด ๆ ต่อระบบการเมือง การปกครองของประเทศ รัฐธรรมนูญ รัฐสภา รัฐบาล และองค์กรใด ๆ ที่คณะเผด็จการทหารบงการ ให้มีขึ้นหรือแต่งตั้งขึ้น ล้วนเป็นสิ่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายทั้งสิ้น องค์กรผู้ใช้อำนาจอธิปไตยทั้งสาม อันได้แก่ รัฐสภา รัฐบาล และศาลต่าง ๆ ที่มีอยู่โดยถูกต้องและชอบธรรมตามระบอบประชาธิปไตย ก่อนการก่ออาชญากรรมทางการเมืองของคณะเผด็จการทหารต้องดำเนินตามสิทธิและอำนาจหน้าที่ ของตนไปตามปกติ

อาจมีผู้โต้แย้งว่าองค์กรผู้ใช้อำนาจอธิปไตยดังกล่าวจะดำเนินการตามสิทธิและอำนาจ อำนาจหน้าที่ของตนตามปกติได้อย่างไร ในเมื่อคณะเผด็จการทหารใช้รถถังและปืนบังคับและข่มขู่ คุกคามอยู่ ก็อาจอธิบายได้ว่าถ้าคนส่วนใหญ่มีจิตสำนึกเป็นประชาธิปไตยและมีความคิดความเชื่อ อย่างมั่นคงว่าการใช้กำลังยึดอำนาจและล้มล้างระบอบประชาธิปไตยเป็นสิ่งเลวร้ายและเป็น อาชญากรรมที่ร้ายแรงที่สุด ซึ่งเป็นทำให้ประเทศชาติเสียหายอย่างประมาณค่ามิได้ แล้วช่วยกัน กระทำทุกวิถีทางเพื่อกอบกู้ระบอบประชาธิปไตยกลับคืนมา ในที่สุด พวกเผด็จการทั้งหลายย่อมไม่ สามารถอยู่ต่อไปได้ แต่จะช้าหรือเร็วก็ขึ้นอยู่กับความมุ่งมั่นและความกล้าหาญทางจริยธรรมของผู้รัก ชาตารักประชาธิปไตยทุกคน และสิ่งที่ควรต้องกระทำอีกประการหนึ่งก็คือ จะต้องช่วยกันเรียกร้องให้ สหประชาชาติและนานาอารยประเทศทั้งหลายทั่วโลกเข้ามาช่วยเหลือในการกดดันและปราบปราม คณะเผด็จการทางทหารโดยถือว่าคนพวกนั้นเป็นอาชญากรสงครามหรือผู้ละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่าง ร้ายแรงของโลก

เมื่อสามารถกอบกู้การปกครองระบอบประชาธิปไตยกลับคืนมาได้แล้ว จะต้องดำเนินการชำระสะสางการกระทำทั้งหลายของพวกเขาเผด็จการทางทหารดังกล่าว เพื่อให้เกิดความถูกต้องและชอบธรรมตามระบอบประชาธิปไตย เช่น กฎหมายใดซึ่งออกโดยรัฐสภาที่มาจากอำนาจเผด็จการต้องได้รับการพิจารณาทบทวนเพื่อยกเลิกหรือรับรองโดยรัฐสภาที่มาจาก การเลือกตั้งของประชาชน สำหรับรัฐธรรมนูญและกฎหมายต่าง ๆ ที่ใช้บังคับอยู่ตลอดมา ไม่ได้ถูกยกเลิกตามประกาศของคณะเผด็จการทหารแต่อย่างใด ด้วยเหตุผลว่าการกระทำของคณะเผด็จการทหารเป็นการที่ผิดกฎหมายโดยชัดแจ้ง โดยเป็นการกระทำที่ขัดต่อหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหลักนิติธรรมหรือหลักกฎหมาย

ทั่วไป การกระทำต่าง ๆ ของรัฐบาลที่มาจากอำนาจเผด็จการต้องได้รับการพิจารณาทบทวนเพื่อยกเลิกหรือรับรองโดยรัฐบาลที่มาจาก การเลือกตั้งของประชาชน องค์กร คณะบุคคล และบุคคล ซึ่งได้รับการแต่งตั้งในช่วงเวลาที่ประเทศตกอยู่ภายใต้ระบอบเผด็จการ ต้องได้รับการพิจารณาทบทวนเพื่อยกเลิกหรือรับรองให้ถูกต้องและชอบธรรมตามรัฐธรรมนูญและหรือกฎหมายในระบอบประชาธิปไตย คำพิพากษา คำวินิจฉัย และคำสั่งของศาลต่าง ๆ ซึ่งออกโดยอาศัยรัฐธรรมนูญและหรือกฎหมายที่มาจากอำนาจเผด็จการต้องมีการพิจารณาทบทวนเพื่อยกเลิกหรือรับรองให้ถูกต้องและชอบธรรมตามรัฐธรรมนูญและหรือกฎหมายในระบอบประชาธิปไตย นอกจากนี้ กระบวนการยุติธรรมของบ้านเมืองนี้ จะต้องดำเนินการสอบสวนและฟ้องร้องเพื่อให้ศาลพิจารณาลงโทษเพื่อกลุ่มอาชญากรทางการเมือง ที่กระทำการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยตามโทษานุโทษต่อไป

ปัจจัยที่สำคัญที่จะทำให้ประชาชนคนส่วนใหญ่ของประเทศนี้มีจิตสำนึกเป็นประชาธิปไตยได้ย่อมหนีไม่พ้นเรื่องการให้การศึกษาแก่ประชาชน การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ เรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริงเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องกระทำอย่างจริงจังและต่อเนื่อง โรงเรียนทหารต้องสอนให้นักเรียนทหารมีจิตสำนึกว่า ทหารเป็นกลไกหนึ่งของรัฐบาลในระบอบประชาธิปไตย ทหารมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายของรัฐบาล ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาทหารไม่มีหน้าที่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการเมือง ปัญหาทางการเมืองต้องแก้ไขด้วยการเมือง การรัฐประหารหรือการยึดอำนาจการปกครองแผ่นดินโดยใช้อำนาจการยึดการปกครองแผ่นดินโดยใช้กำลังทางทหารและอาวุธยุทโธปกรณ์ซึ่งเป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน เป็นสิ่งที่เลวร้ายและก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประเทศชาติอย่างใหญ่หลวง สถาบันฝึกอบรมผู้พิพากษาตุลาการต้องสอนให้ผู้พิพากษาตุลาการทั้งหลายมีความเข้าใจที่ถูกต้องว่า คณะเผด็จการทหารที่กระทำการยึดอำนาจการปกครองแผ่นดินและล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตย ไม่ใช่รัฐธำธิปัตย์ แต่เป็นอาชญากรทางการเมือง ซึ่งกระทำผิดกฎหมายอาญาและกฎหมายเกี่ยวกับความมั่นคงของชาติ ต้องสอนให้ผู้พิพากษาตุลาการมีความทางจริยธรรมและไม่เกรงกลัวอำนาจเผด็จการทหาร การสยบยอมหรือ

ปฏิบัติตามคำบงการหรือความต้องการของเผด็จการทหารไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม เป็นความ
อัปยศอดสูอย่างยิ่งของผู้พิพากษาศาลการ สำหรับประชาชนพลเมืองอื่น ๆ ต้องศึกษาเรียนรู้ให้เข้าใจ
อย่างถ่องแท้ว่าทุกคนมีสิทธิและหน้าที่ตามระบอบประชาธิปไตย การใช้สิทธิและเสรีภาพของตนเอง
ต้องมีขอบเขตและไม่เป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น ต้องเคารพในกฎเกณฑ์และกติกาของ
บ้านเมือง ต้องจำแนกแยกแยะให้ออกว่าระบอบประชาธิปไตยแตกต่างจากระบอบอนาธิปไตย และ
ที่สำคัญที่สุด ทุกคนมีหน้าที่ต้องช่วยกันพิทักษ์รักษาการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้ดำรงอยู่
อย่างมั่นคงและยั่งยืนตลอดไป

การสร้างจิตสำนึกดังกล่าวข้างต้นไม่ใช่เรื่องง่ายและอาจต้องใช้เวลาอีกยาวนานแต่
สังคมไทยควรต้องมีความหวังว่าการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริงสามารถเกิดขึ้นได้ใน
บ้านเมืองนี้ อย่างที่เคยเกิดขึ้นมาแล้วในนานาอารยประเทศทั้งหลายในโลกนี้

ข้อดีและข้อเสียของประชาธิปไตย

ข้อดี

1. ประชาชนมีสิทธิ เสรีภาพและเสมอภาค ประชาชนทุกคนมีสิทธิแห่งความเป็นคนเหมือนกันไม่ว่า ยากดี มีจน เช่น สิทธิในร่างกาย สิทธิในทรัพย์สินทุกคนมีเสรีภาพในการกระทำใด ๆ ได้หากเสรีภาพ นั้นไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น เช่น เสรีภาพในการนับถือศาสนา เสรีภาพในการพูด การเขียน การวิพากษ์วิจารณ์และทุกคนมีความเสมอภาค หรือเท่าเทียมกันที่จะได้รับการคุ้มครองโดยกฎหมาย มีความเสมอภาคในการประกอบอาชีพ เป็นต้น
2. ประชาชนปกครองตนเอง ประชาชนสามารถเลือกตัวแทนไปใช้อำนาจนิติบัญญัติในการออก กฎหมาย มาใช้ปกครองตนเอง และเป็นรัฐบาลเพื่อใช้อำนาจบริหาร ซึ่งสามารถสนองตอบความ ต้องการของประชาชนส่วนรวมได้ดีเพราะผู้บริหารที่เป็นตัวแทนของปวงชนย่อมรู้ความต้องการของ ประชาชนได้ดี
3. ประเทศมีความเจริญมั่นคง การมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองทำให้ประชาชนมีความพร้อม เปรียงในการปฏิบัติตามกฎ และระเบียบที่ตนกำหนดขึ้นมายอมรับในคณะผู้บริหารที่ตนเลือกขึ้นมา และประชาชนไม่มีการต่อต้าน ทำให้ประเทศมีความสงบสุขเจริญก้าวหน้าและมั่นคง

ข้อเสีย

1. ดำเนินการยาก ระบอบประชาธิปไตยเป็นหลักการปกครองที่ดี แต่การที่จัดสรรผลประโยชน์ ตรงกับความต้องการประชาชนทุกคนย่อมทำไม่ได้ นอกจากนั้นยังเป็นการยากที่จะให้ประชาชนทุก คนมีความรู้ความเข้าใจและปฏิบัติตามสิทธิเสรีภาพทุกประการ ทั้งนี้เพราะวิสัยของมนุษย์ย่อมมี ความเห็นแก่ตัว เห็นแก่ได้ การดำเนินชีวิตของมนุษย์ในสังคมจึงมีการกระทบกระทั่งและละเมิดสิทธิ เสรีภาพของผู้อื่นได้
2. เสียค่าใช้จ่ายสูง การปกครองระบอบประชาธิปไตยจำเป็นต้องให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ผู้แทน เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่แทนตน การเลือกตั้งในแต่ละระดับต้องเสียค่าใช้จ่ายมาก ทั้งงบประมาณ ดำเนินงานของทางราชการและค่าใช้จ่ายของผู้รับสมัครรับเลือกตั้ง
3. มีความล่าช้าในการตัดสินใจ การตัดสินใจในระบอบประชาธิปไตยต้องใช้เสียงส่วนใหญ่ โดยผ่าน ขั้นตอนการอภิปราย แสดงเหตุผลและมติที่มีเหตุผลเป็นที่ยอมรับของสมาชิกส่วนใหญ่จึงต้องดำเนิน ตามขั้นตอนของวาระ อาจใช้เวลาเป็นสัปดาห์ เป็นเดือน หรือบางฉบับต้องใช้เวลาเป็นปี จึงจะตราออกมาเป็นกฎหมายได้

สรุป

หลักประชาธิปไตย ประชาชนจะต้องพึ่งพาตนเองและรับผิดชอบตัวเองได้ ไม่อยู่ภายใต้การครอบงำระบบอุปถัมภ์ เคารพสิทธิผู้อื่น ไม่ใช่เสรีภาพของตนเองไปละเมิดเสรีภาพของผู้อื่น เคารพความแตกต่างทางความคิด มีทักษะในการฟังและยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างจากตน เคารพหลักความเสมอภาคเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น และเห็นคนเท่าเทียมกัน เคารพกติกา เคารพกฎหมาย ใช้กติกาในการแก้ปัญหาไม่ใช่กำลังและไม่ยอมรับผลของการละเมิดกฎหมาย รับผิดชอบต่อสังคมร่วมแก้ไขปัญหาสังคมโดยเริ่มที่ตนเองเพื่อลดวิกฤติความเห็นแก่ตัวของคนไทย คำสั่งของศาลจะต้องไม่เป็นคำสั่งที่ขัดต่อสามัญสำนึกทางรัฐศาสตร์ ที่จะทำให้สังคมมีความสงบเรียบร้อย หากจะให้สถานการณ์กลับเข้าสู่สภาวะปกติได้ จะต้องมีการปฏิรูปองค์กรอิสระทั้งหลาย เพราะเห็นได้ชัดว่าวิธีการคิดขององค์กรอิสระ หรือแม้แต่ตุลาการบางท่านในศาลยุติธรรม มีวิธีคิดที่เป็นปัญหา ไม่สามารถแก้ไขปัญหาคือความขัดแย้งในสังคมให้เหตุการณ์กลับสู่สภาวะปกติ และสามารถดำเนินการตามขบวนการประชาธิปไตยได้